

VALORIZACIJA I KATEGORIZACIJA SPOMENIKA KULTURE U
KULTURNO-HISTORIJSKIM MUZEJIMA I GALERIJAMA U S R
H R V A T S K O J

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture prilikom upoznavanja s mjerama zaštite koje provode muzejsko-galerijske ustanove u našoj republici uočio je neujednačenost kriterija za valorizaciju i kategorizaciju predmeta i sbirki iz spomeničkih fondova, kao i poteškoće na koje muzejski stručnjaci u tom radu nailaze. Osim toga potrebno je spomenuti da ima i ustanova koje još uopće nisu ni pristupile.

I naši muzejski radnici isticali su neujednačenost u metodama rada na vrednovanju svojih fondova i potrebu da se ta aktualna problematika što prije raspravi.

Iz tih razloga Republički zavod za zaštitu spomenika kulture organizirao je u suradnji s muzejom za umjetnost i obrt u Zagrebu savjetovanje s temom "Valorizacija i kategorizacija spomenika kulture u kulturno-historijskim muzejima i galerijama u SR Hrvatskoj".

Savjetovanje se održalo 27. V 1976. u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu. Savjetovanje je prisustvovalo 89 stručnjaka iz 43 muzejsko-galerijskih ustanova, i iz 7 zavoda za zaštitu spomenika kulture. Osim ovih bili su prisutni i stručnjaci Arhiva Hrvatske u Zagrebu i Muzejskog dokumentacionog centra.

U radu savjetovanja sudjelovali su također i predstavnici Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, i Muzejskog Savjeta Hrvatske, te predstavnici Jugoslavenskog instituta za zaštitu spomenika kulture u Beogradu.

Savjetovanje je otvorio direktor Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture drag V l a d e M i d a r i ć. Ističući važnost ovog savjetovanja, a posebno, značenje valorizacije spomenika kulture ne rad na samo službe zaštite spomenika, nego i muzejsko-galerijskih ustanova, on je rekao:

U člamu 14. Zakona o zaštiti spomenika kulture SR Hrvatske kaže se: "Čuvanjem, preobnavljanjem i stručnim održavanjem spomenika, kao i stvaranjem uvjeta da spomenici služe zadovoljenju kulturnih potreba zajednice bave se i posebne ustanove (muzeji, galerije, biblioteke, arhivi i sl.)..." Djelatnosti muzejsko-galerijskih ustanova su time u posve određenom smislu proširene, upotpunjene i obogaćene poslovanjem koji u duhu citiranog Zakona predstavljaju sasvim izvjesne i izrazite funkcije zaštite.

U skladu s takvim zakonskim obavezama logično je da se muzeji u svojim djelatnostima moraju rukovoditi i odgovarajućim principima i načinom rada - principima i načinom adekvatnim spomenutim funkcijama - naročito vodeći pri tome stalnu brigu da se oni svojim radom daju da zadovolje ne samo interes i potrebe uskih krugova stručnjaka, nego i objektivne potrebe i mnogostruke interese najširih slojeva naroda, odnosno zajednice kao cjeline.

A te potrebe i interesi niti počinju, niti završavaju s nama, s potrebnima i interesima nas i naših generacija, niti s našim mogućnostima i spoznajama.

Spomenici kulture su najrealniji, najracionalniji i najpouzdaniji trag u spletu zamršenih puteva ljudskog razvoja, života i stvaranja. Oni su duboko zacvrnala brazda u vremenu i prostoru u kojem je čovjek kao čovjek nastao, rasteo i obogađivao se, oni su najzadržljivija i najvjerodostojnija poruka o tome razvoju. Oni su autentični izraz i dokaz ljudskog rada i djelovanja kojim se čovjek kao čovjek ne samo stalno potvrđuje, nego svojim iskustvima, novim saznanjima i stvaralaštvom neprestano nadgrađuje ono što je već stvoreno od ranijih generacija, da bi zatim, to što je novo stvoreno bilo opet podvrgnuto procesima i zakonima spoznaje novih generacija.

Spomenici kulture ujedno dokazuju da nova otkrivenja i dostignuća, nove vrijednosti, ne negiraju prethodna dostignuća, otkrivenja i vrijednosti. Oni su zato i izraz ukupnosti svih uvjeta koje su generacije ljudi neposredno ostvarile kao svoje životne, radne i stvaralačke uvjete koji su im se neizbježno nametali, odupirali im se, ili ih inspirirali i poticali u njihovom djelovanju i stvaranju. Oni zato sadržavaju i predstav-

ljaju - da se poslužimo riječima filozofa Garaudy-a - "i esencija čovjeka, ne a priori, niti već gotovu, nego u razvoju, u stalnom obogađivanju."

Spomenici kulture su ujedno i dokaz da historija ima svoj određeni smisao, da ljudska egzistencija predstavlja stalnu stvaralački čin, stalnu borbu za nove bolje i ljepše - u čemu zapravo i jest smisao historije čovjeka i ljudskog društva. Ovi time dokazuju da ljudska historija - parafrazirajući Garaudy-a - nije ni proizvoljna, ni podvrgnuta automatizmu djelovanja zakona nužnosti, da nju prave ljudi sami, djelujući racionalno i slobodno, što znači ne suprotstavljajući se ni umu ni nužnosti. Spomenici kulture sadrže i izražavaju upravo takav smisao historije.

Čini se da bi ovakva gledanja na spomenike kulture, na njihov smisao i značenje, morala biti polazne pozicije i u našem zajedničkom, sličnom i odgovornom radu na valorizaciji spomenika kulture.

*****

Uvedno izlaganje o značenju valorizacije spomeničkih fondova s muzeološkog aspekta dala je direktor Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu drugarica Zdenka Hunk. Iscrpni referat koji je sistematski iznio postupak valorizacije i određivanje spomeničkih vrijednosti po kategorijama zajedno s kriterijima za njihovo utvrđivanje podnijela je dr. Anđela Horvat, stručni savjetnik Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu.

Zbog važnosti materije i potrebe daljnjih specijalnih rasprava i razmatranja ova se izlaganja donose u cjelini.